

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

จากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบการจัดทำงบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในกลุ่มสื่อสารตามแนวปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีไทยและมาตรฐานบัญชีอังกฤษ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความแตกต่างของการจัดทำงบกระแสเงินสดตามแนวปฏิบัติที่แตกต่างกันของมาตรฐานบัญชีทั้งสอง ทั้งนี้ได้ใช้ข้อมูลงบกระแสเงินสดในปี 2542 เป็นฐานข้อมูลในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยบริษัทดังต่อไปนี้

1. บริษัท ชิน คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
2. บริษัท สามารถคอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน)
3. บริษัท เทเลคอมเอเชีย จำกัด (มหาชน)
4. บริษัท ไทยเทเลโฟน แอนด์ เทเลคอมมิวนิเคชั่น จำกัด (มหาชน)
5. บริษัท จัสมิน อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด (มหาชน)
6. บริษัท ยูไนเต็ด คอมมิวนิเคชั่น อินดัสตรี จำกัด (มหาชน)
7. บริษัท อินเตอร์เนชั่นแนล เอนจิเนียริง จำกัด (มหาชน)

ซึ่งการวิเคราะห์เปรียบเทียบจะศึกษาเปรียบเทียบในกรณีของ

1. การให้คำจำกัดความ
2. แนวทางจำแนกกิจกรรม
3. รูปแบบการนำเสนอและการเปิดเผยข้อมูล
4. การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

ผลของการศึกษาเปรียบเทียบ

1. การให้คำจำกัดความจากการศึกษาในรายละเอียดจะพบว่า มาตรฐานบัญชีทั้งสองมีส่วนที่เหมือนกันค่อนข้างมาก แต่จะมีประเด็นที่แตกต่างในจุดที่เป็นสาระสำคัญคือ การให้ความหมายเกี่ยวกับเงินสด และรายการเทียบเท่าเงินสด ซึ่งมาตรฐานบัญชีอังกฤษจะมีการกำหนดขอบเขตคำนิยามได้แคบกว่า จึงมีผลทำให้แนวทางการจัดทำงบกระแสเงินสดตามแนวปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีทั้งสองแตกต่างกัน และหากเมื่อจัดทำจริง ๆ ในกรณีที่มีข้อมูลในการจัดทำงบกระแสเงินสดอย่างเพียงพอแล้ว เงินสดสุทธิที่แสดงในงบกระแสเงินสดตามแนวปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีทั้งสอง

จะต้องไม่เท่ากัน เพราะมาตรฐานบัญชีอังกฤษ จะไม่ให้รวมรายการเงินฝากที่มีกำหนดระยะเวลาไว้ในรายการเทียบเท่าเงินสด ซึ่งในจุดนี้น่าจะเป็นจุดที่ดีในการที่จะทำให้บัญชีเงินสดและเงินฝากธนาคารที่แสดงอยู่ในงบการเงินเป็นบัญชีที่แสดงถึงสภาพคล่องที่แท้จริง

2. แนวทางจำแนกกิจกรรม จากการศึกษาจะพบว่า มาตรฐานบัญชีไทยกำหนดให้มีการจำแนกรายการที่เกี่ยวข้องกับเงินสดออกเป็น 3 กิจกรรมคือ

1. กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
2. กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน
3. กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

ในขณะที่กระแสเงินสดตามมาตรฐานบัญชีอังกฤษ จะถูกจำแนกออกเป็น 8 กิจกรรมคือ

1. กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Operating Activities)
2. กระแสเงินสดจากผลตอบแทนจากการลงทุนและการให้บริการทางการเงิน (Returns on Investments and Securing of Finance)
3. กระแสเงินสดจากภาษี (Taxation)
4. กระแสเงินสดจากการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร และการลงทุนในตราสารทางการเงินที่ไม่เข้าข่ายการเป็นบริษัทแม่-ลูก (Capital Expenditure and Financial Investment)
5. กระแสเงินสดจากการซื้อ และการจำหน่ายที่เกี่ยวกับบริษัทย่อย และบริษัทร่วม (Acquisitions and Disposals)
6. กระแสเงินสดจากการจ่ายเงินปันผล (Equity Dividends Paid)
7. กระแสเงินสดจากการบริหารสินทรัพย์สภาพคล่องและการลงทุนระยะสั้น (Management of Liquid Resources)

8. กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Financing)

แนวทางการจำแนกรายการตามมาตรฐานบัญชีอังกฤษ จะมีการกำหนดไว้ค่อนข้างชัดเจนว่า รายการประเภทใดจะต้องจัดกลุ่มไว้ที่กิจกรรมใด ทำให้ช่วยลดความคลุมเคลือของการจำแนกกิจกรรมบางรายการที่มีความไม่ชัดเจน และต้องจำแนกกิจกรรมไว้ตามดุลยพินิจของผู้จัดทำ

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและกระแสเงินสดจากการจัดหาเงินที่ได้จากการจัดทำงบกระแสเงินสดตามแนวปฏิบัติมาตรฐานบัญชีทั้งสอง โดยเปรียบเทียบเป็นรายบริษัท พบว่าผลที่ได้จากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานและกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินมี

ความแตกต่างกันมาก เนื่องจากมีการแยกแยะแสดงรายการต่อไปนี้ออกจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานคือ

- รายการเกี่ยวกับดอกเบี้ยรับ และดอกเบี้ยจ่าย
- รายการภาษีเงินได้
- รายการเงินปันผลรับจากบริษัทย่อยและบริษัทร่วม
- รายการเงินให้กู้ยืมและเงินทศรองแก่กิจการที่เกี่ยวข้องกัน
- รายการเงินกู้ยืมและเงินทศรองรับจากกิจการที่เกี่ยวข้องกัน
- รายการเงินฝากที่มีภาระผูกพัน

รายการดอกเบี้ยจ่าย และรายการกู้ยืมระหว่างบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน ถือเป็นรายการที่เป็นสาระสำคัญต่อความแตกต่างของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการจำแนกรายการดังกล่าวเป็นรายบริษัท จะพบว่ารายการเงินกู้ยืมระหว่างบริษัทที่เกี่ยวข้องกัน เป็นรายการที่แต่ละบริษัทจัดจำแนกไว้แตกต่างกัน เนื่องจากบางบริษัทจะจัดจำแนกรายการดังกล่าวไว้ที่กิจกรรมดำเนินงาน ขณะที่บางบริษัทจะจัดจำแนกรายการไว้ที่กิจกรรมลงทุน ซึ่งจะมีผลให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานของบริษัทที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันไม่สามารถเปรียบเทียบกันได้ โดยเฉพาะหากรายการดังกล่าวเป็นรายการที่มีสาระสำคัญ

สำหรับรายการดอกเบี้ยจ่าย ที่ไม่ได้เกิดจากการกู้ยืมระหว่างบริษัทและเป็นรายการที่มีจำนวนที่เป็นสาระสำคัญของทุกบริษัทที่อยู่ในกลุ่มสื่อสาร ซึ่งพบว่า หากปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีอังกฤษ ที่จะต้องแยกแยะดอกเบี้ยจ่ายไว้ในอีกกิจกรรมที่กำหนดไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งจะมีผลต่อกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่น่าเสนอ ซึ่งจะทำให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานแสดงในจำนวนที่น่าพอใจกว่า วิธีปฏิบัติที่น่าเสนออยู่ในปัจจุบัน

รายการเกี่ยวกับภาษียังเป็นอีกรายการที่มีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า ต้องแยกนำเสนอในกิจกรรมที่กำหนดให้คือ กระแสเงินสดเกี่ยวกับภาษี (Taxation) ยกเว้นในกรณีภาษีมูลค่าเพิ่มที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการดำเนินงาน ให้แสดงในกิจกรรมดำเนินงาน แต่การศึกษาครั้งนี้ ไม่พบว่ารายการภาษีเป็นรายการที่มีสาระสำคัญที่จะต้องแยกแยะ เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันทำให้เกือบทุกบริษัทประสบผลขาดทุนอย่างต่อเนื่อง

3. รูปแบบการนำเสนอและการเปิดเผยข้อมูล จะพบว่านอกเหนือจากความแตกต่างในการนำเสนอด้วยกิจกรรมที่แตกต่างกันแล้ว มาตรฐานบัญชีอังกฤษยังกำหนดให้มีการนำเสนอแต่ละกิจกรรมด้วยยอดสุทธิ แล้วจึงแจกแจงรายละเอียดในแต่ละกิจกรรมไว้ในหมายเหตุประกอบ

งบการเงิน แต่กระแสเงินสดจากการดำเนินงานอาจแสดงรายละเอียดไว้เป็นส่วนหนึ่งของงบกระแสเงินสด หรือแสดงไว้ในหมายเหตุก็ได้ ซึ่งจะแตกต่างจากงบกระแสเงินสดตามมาตรฐานไทย ที่จะแสดงรายละเอียดของแต่ละกิจกรรมไว้ในงบกระแสเงินสด

ในส่วนของการเปิดเผยข้อมูลจะคล้ายคลึงในแง่ของไม่มีการกำหนดแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับรายการที่อยู่ในข่ายที่ต้องเปิดเผย แต่จะขึ้นกับดุลยพินิจของผู้จัดทำในการพิจารณาว่ารายการใดเป็นสาระสำคัญที่ควรเปิดเผยให้ผู้ใช้งบการเงินทราบ แต่อย่างไรก็ดี มาตรฐานบัญชีอังกฤษก็ยังมีข้อกำหนดเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับหนี้สินสุทธิของกิจการ โดยให้มีการทำ การกระทบยอดหนี้สินสุทธิ (Reconciliation to Net Debt) ซึ่งจะถือเป็นส่วนหนึ่งของงบกระแสเงินสดด้วย แต่อย่างไรก็ดี การศึกษาครั้งนี้ไม่ได้มีการแสดงการทำ การกระทบยอดหนี้สินสุทธิ (Reconciliation to Net Debt) ของแต่ละบริษัท เนื่องจากไม่สามารถหาข้อมูลเบื้องต้นของบางรายการได้ เนื่องจากข้อมูลที่เปิดเผยอยู่ในงบกระแสเงินสดแต่ละบริษัท ไม่เพียงพอที่จะนำมาจัดทำได้

ในทางปฏิบัติจะพบว่า งบกระแสเงินสดของทุกบริษัทจะมีการเปิดเผยเกี่ยวกับรายการดอกเบี้ยจ่าย ภาษีจ่าย และการเปิดเผยเกี่ยวกับเงินสด และรายการเทียบเท่าเงินสดเมื่อต้นงวด และสิ้นงวด ซึ่งงบกระแสเงินสดตามแนวปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีอังกฤษได้เปิดเผยรายการดังกล่าวไว้ในกลุ่มกิจกรรมต่างๆที่จำแนกอยู่ในงบกระแสเงินสดแล้ว โดยรายการเทียบเท่าเงินสดจะแสดงอยู่ในกิจกรรมการจัดการสินทรัพย์สภาพคล่อง (Management of Liquid Resources)

4. การวิเคราะห์โดยใช้อัตราส่วนทางการเงินจากกลุ่มตัวอย่างที่นำมาใช้ในการศึกษา จะพบว่า ไม่มีความเหมาะสมที่จะนำอัตราส่วนทางการเงินมาใช้เปรียบเทียบในการวิเคราะห์ผลกรดำเนินงานจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของเกือบทุกบริษัทมีค่าเป็นลบ ทำให้ไม่สามารถอ่านค่าได้ แต่หากนำข้อมูลที่ผ่านการจัดทำตามมาตรฐานบัญชีอังกฤษ จะพบว่ากระแสเงินสดจากการดำเนินงานปรับค่าเพิ่มขึ้น ทำให้อัตราส่วนทางการเงินแสดงค่าที่น่าพอใจ ซึ่งกระแสเงินสดที่ปรับสูงขึ้น ก็เป็นผลมาจากรายการดอกเบี้ยจ่าย และรายการเงินกู้ยืมระหว่างกันเป็นสาระสำคัญ ซึ่งหากบริษัทใดมีรายการดังกล่าวสูงก็จะแสดงค่าของกระแสเงินสดจากการดำเนินงานดีขึ้นตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา จะพบว่าทั้ง สองมาตรฐานต่างก็มีข้อดีและข้อด้อยแตกต่างกันไป ซึ่งจุดด้อยของงบกระแสเงินสดในปัจจุบันคือ ไม่สามารถนำไปใช้ได้โดยตรงในเรื่องการพยากรณ์มูลค่าของกิจการ แต่จะเน้นในเรื่องการแสดงการเกิดกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม คือ กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมการลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน และทั้ง 2 มาตรฐานต่างก็เน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงหรือเคลื่อนไหวของกระแสเงินสด หรือสภาพคล่องของธุรกิจเป็นหลัก ทำให้งบกระแสเงินสดที่เสนออยู่ในปัจจุบัน เป็นการปรับกำไรสุทธิที่แสดงอยู่ตามหลักเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) เป็นหลักเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) นอกจากนี้ในปัจจุบันยังพบว่าบางบริษัทในกลุ่มที่ศึกษามีแนวโน้มที่จะตกแต่งงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ให้ดูดีขึ้น ไม่ว่าจะโดยเจตนาหรือไม่ก็ตาม ทำให้งบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นไม่ได้สะท้อนถึงผลของการบริหารเงินสดที่ถูกต้อง และอาจทำให้ซับซ้อน ยากต่อการตีความ ซึ่งแนวทางที่คาดว่าจะน่าจะเป็นประโยชน์ในการนำเสนองบกระแสเงินสดให้ได้ประโยชน์แก่ผู้ใช้งบการเงินสูงสุดคือ

1. รายการที่แสดงในงบกระแสเงินสด น่าจะเป็นรายการที่นำเสนอโดยวิธีทางตรง เพื่อให้ผู้ใช้งบจะสามารถเข้าใจได้ง่ายขึ้นว่ารายการที่เกี่ยวข้องกับกระแสเงินสด คือรายการอะไรบ้างและเป็นจำนวนเท่าใด
2. อาจต้องมีการกำหนดแนวทางในการจำแนกกิจกรรมให้รัดกุมว่าจะจำแนกกิจกรรมอย่างไรให้ชัดเจน เพื่อที่กิจการจะปฏิบัติได้ตามแนวทางเดียวกัน และเพื่อให้งบกระแสเงินสดสามารถเปรียบเทียบกันได้
3. อาจจะต้องมีการจัดกลุ่มกิจกรรมเพิ่มขึ้น ตามแนวปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีอังกฤษ แต่อาจไม่จำเป็นต้องครบทั้ง 8 กิจกรรม เนื่องจากอาจทำให้เกิดความยุ่งยากและไม่มี ความจำเป็น แต่ทั้งนี้การเพิ่มบางกิจกรรมอาจช่วยลดปัญหาในการจำแนกบางรายการที่ไม่สามารถระบุชี้ชัดได้ว่าเป็นกิจกรรมใด แยกเป็นกลุ่มต่างหากให้ชัดเจน
4. ผู้ใช้งบกระแสเงินสด ควรให้ความสนใจเกี่ยวกับรายการต่างๆ ภายในงบ มากกว่าที่จะพิจารณาแต่เพียงยอดสุทธิของกระแสเงินสดแต่ละกิจกรรม
5. มาตรฐานบัญชีควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลประกอบงบกระแสเงินสดมากขึ้น เพราะจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้ใช้งบทราบถึงรายละเอียดและข้อมูลบางส่วนที่อาจจะไม่กระทบกับตัวเงินสดโดยตรง ซึ่งจะช่วยให้งบกระแสเงินสดมีคุณค่าต่อการตัดสินใจในอนาคตมากขึ้น